

Pravidla školní odpočinkové zóny

Kód OVU	JJK-CJL-001-ZV9-011
Znění OVU	Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.
Úroveň	Na cestě
Název ilustrativní úlohy	Pravidla školní odpočinkové zóny
Časová dotace	45–60 minut
Anotace	Žák vytváří pravidla odpočinkové zóny a následně tentýž obsah přepracovává pro jinou skupinu adresátů. Porovnává vlastní komunikační volby, ověřuje jejich účinek na čtenáři a z konkrétní zkušenosti vyvozuje obecnější zásady pro přizpůsobování textu různým adresátům.
Popis ověřování	Úloha ověřuje, zda žák samostatně vytvoří funkční písemný komunikát pro vymezeného adresáta a poté jej přepracuje pro jiného adresáta. Sleduje, zda dokáže změně adresáta přizpůsobit výběr a uspořádání informací i způsob vyjádření, své změny vysvětlit, ověřit jejich účinek na čtenáři a rozhodnout o případné revizi.
Výstup	Žák samostatně vytváří a přepracovává písemný komunikát podle adresáta, komunikačního záměru a situace, porovnává vlastní řešení, vysvětluje provedené změny a na základě reakce čtenáře rozhoduje o případné revizi.
Zaměření úlohy	Přizpůsobení téhož obsahu různým adresátům; výběr a uspořádání informací; míra explicitnosti a podrobnosti; volba slov a formulací; způsob vyjádření požadavku, možnosti či zákazu; členění textu; reflexe účinku a zobecnění poznatku.
Metoda	<ul style="list-style-type: none">• autentická komunikační a pisatelská úloha• transformace komunikátu pro jiného adresáta• porovnání a reflexe vlastních jazykových voleb• vrstevnické ověření účinku• případná revize; zobecnění poznatku z vlastní jazykové zkušenosti
Forma práce	<ul style="list-style-type: none">• individuální tvorba, individuální přepracování textu• práce ve dvojici (ověření účinku)• individuální reflexe, případná revize a zobecnění
Dominantní KK	Klíčová kompetence komunikační – Vyjadřování (KKK-VYJ-000-ZV9-001)
Jak je dominantní KK rozvíjena	Žák volí obsah, uspořádání a výrazové prostředky s ohledem na adresáta, záměr a situaci. Tentýž komunikát vědomě přepracovává pro jiného adresáta, porovnává obě řešení a vysvětluje, jak konkrétní změny ovlivňují srozumitelnost, přiměřenost a účinek sdělení.
Dominantní ZG	Čtenářská a pisatelská gramotnost – Kritické čtení a psaní (ZGC-KCP-000-ZV9-001)

Jak je dominantní ZG rozvíjena	<p>Při tvorbě a přepracování textu žák zohledňuje adresáta, záměr, situaci a očekávaný účinek. Porovnává dvě podoby téhož obsahu, posuzuje funkčnost jazykových a kompozičních voleb a na základě reakce čtenáře rozhoduje o případné revizi.</p>
Metodický komentář pro učitele	<p>Úloha nemá vést k reprodukci znaků slohového útvaru ani k mechanickému „zjednodušení“ textu pro mladší žáky. Podstatné je, aby žák změny spojil s konkrétní potřebou adresáta a vysvětlil jejich funkci. Obě verze musí zachovat věcný význam pravidel; lišit se mohou výběrem a pořadím informací, mírou vysvětlení a explicitností, členěním, slovní zásobou, formulacemi i způsobem vyjádření požadavků, možností a zákazů. Zpětná vazba spolužáka je informací o účinku textu, nikoli pokynem k povinné opravě. Hodnotíme především funkčnost komunikačních rozhodnutí, jejich zdůvodnění a zobecnění získaného poznatku.</p>

Zadání pro žáky

Výchozí situace

Škola žákům zpřístupnila o přestávkách odpočinkovou zónu. Po prvním týdnu se ukázalo, že bez jasných pravidel vznikají problémy. Žákovský parlament proto připravil neuspořádané podklady:

- zóna je otevřena o velké přestávce a po vyučování do 15.00,
- jídlo je dovoleno pouze u stolů,
- nábytek lze přesouvat, ale musí se vrátit na původní místo,
- reprodukováná hudba pouze se sluchátky,
- deskové hry je možné půjčit u školní knihovny,
- po použití je třeba prostor uklidit,
- při opakovaném porušování pravidel může být provoz zóny omezen,
- v prostoru se mohou současně zdržovat žáci různých ročníků,
- cílem je vytvořit místo pro odpočinek, setkávání a klidnou práci.

1. Na školní web vypracujte text – pravidla odpočinkové zóny určená žákům 2. stupně.

1.1

Z neuspořádaných podkladů vyberte potřebné informace, uspořádejte je a vytvořte pravidla tak, aby se v nich žáci 2. stupně snadno orientovali a rozuměli tomu, jak mají zónu používat.

1.2

Představte si, že stejná odpočinková zóna bude nově přístupná také žákům 1. stupně. Svůj text přepracujte tak, aby byl vhodný právě pro ně.

1.3

Porovnejte obě verze. Vyberte tři změny, které považujete při přepracování za nejdůležitější. U každé stručně vysvětlete, proč jste ji provedli.

Můžete například sledovat: výběr informace, pořadí informací, míru vysvětlení, volbu slov a formulací, způsob vyjádření požadavku, možnosti nebo zákazu, členění textu.

1.4

Vyměňte si obě verze se spolužákem. Před předáním skryjte nadpis a všechna případná místa, která adresáta přímo pojmenovávají. Spolužák rozhodne, která verze je podle něj určena žákům 1. stupně a která žákům 2. stupně, a svoje tvrzení zdůvodní konkrétními místy v textu.

1.5

Na základě porovnání obou textů a reakce spolužáka zvažte, zda chcete některou z verzí ještě upravit.

Pokud ano, změnu proveďte a stručně vysvětlete její smysl.

Pokud ne, uveďte, proč své řešení považujete za vhodné.

1.6

Na základě své práce formulujte 3–5 zásad, které by podle vás měl autor zvažovat, když upravuje tentýž obsah pro různé adresáty.

Řešení / vodítko k hodnocení

Úloha nemá jediné správné řešení. Za funkční lze považovat různé podoby obou textů, pokud zachovávají význam výchozích pravidel, jsou srozumitelné a přehledné a zvolené rozdíly lze věcně vztáhnout k odlišnému adresátovi.

Při hodnocení učitel sleduje zejména, zda žák:

- vybral a uspořádal informace tak, aby text plnil svůj účel a čtenář se v něm snadno orientoval;
- při přepracování skutečně reagoval na změnu adresáta, nikoli pouze mechanicky nahradil jednotlivá slova;
- zachoval věcný význam pravidel a nezměnil podmínky používání zóny;
- dokázal na konkrétních místech vysvětlit, proč některé informace, formulace, pořadí nebo členění změnil;
- posoudil reakci spolužáka jako informaci o účinku textu a své rozhodnutí text upravit či ponechat zdůvodnil;
- z vlastní práce vyvodil obecnější zásady použitelné při přizpůsobování textu různým adresátům.

Verze pro žáky 1. stupně nemusí být automaticky kratší, „dětská“ nebo založená jen na jednodušších slovech. Rozhodující je, zda žák konkrétní změnu dokáže odůvodnit potřebami daného adresáta a zda změna podporuje srozumitelnost a funkčnost textu.

Možné závěry v úkolu 1.6 mohou například směřovat k tomu, že autor při změně adresáta zvažuje:

- co adresát už pravděpodobně ví a co je potřeba vysvětlit;
- které informace jsou pro něj nejdůležitější a v jakém pořadí je potřebuje;
- jaká míra podrobnosti a explicitnosti je účelná;
- jaká slovní zásoba, formulace a členění podporují porozumění;
- jak zachovat původní význam a záměr sdělení i při změně jeho podoby.